

Комар Анастасія Андріївна

(наук. керівник – д-р філол. наук, професор Шкіцька І. Ю.)

Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

РОЛЬ БІБЛІОТЕК У ПАТРІОТИЧНОМУ ВИХОВАННІ ДІТЕЙ І МОЛОДІ

Протягом тривалого часу в українському суспільстві питанню патріотичного виховання, на жаль, не приділялось належної уваги. Проте в реаліях сьогодення одним із найважливіших завдань, яке стоїть перед соціально-культурними й освітніми установами, є популяризація української культурної спадщини та виховання національно свідомої молоді. Справжній патріот пропагує рідну мову, поважає національні традиції, дбайливо ставиться до культурних пам'яток, добре знає історію своєї країни і водночас має глибоку повагу до інших національних мов і культур.

Першочергове значення у формуванні патріотизму дітей і молоді належить бібліотечним установам, адже сучасна бібліотека не лише зберігає книги, але й також є центром освіти, духовності та культури. Вона перетворюється на інформаційний центр, що задовольняє потреби навчально-виховного комплексу, обслуговуючи всіх, хто прагне в різний спосіб скористатися її ресурсами.

Багато науковців вивчали поліфункційність книгозбірень, зокрема І. Д. Бех [1], К. І. Чорна [1], Н. П. Коваль [3] тощо. Але, незважаючи на великий доробок учених, визначення ролі бібліотек у військово-патріотичному вихованні молоді під час повномасштабної російської агресії проти України потребує подальшого наукового висвітлення, що зумовлює актуальність нашої наукової розвідки.

Традиційними бібліотечними заходами з патріотичного виховання є книжкові виставки, приурочені різним державним святкам і подіям. Наприклад, 14 жовтня – день захисників і захисниць України, 6 грудня – день Збройних сил України, 24 серпня – День Незалежності України, 28 червня – День Конституції України, 8 травня – День пам'яті та перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939–1945 років. Це дієвий спосіб дізнатися про різноманітні свята, події та взяти в них участь.

Також важливими в патріотичному вихованні дітей і молоді є зустрічі із захисниками та захисницями України, відомими політиками, істориками, волонтерами, письменниками, твори яких є націоцентрованими і пропагують цінності української культури та державності.

Потужний інструмент для патріотичного виховання сьогодні – соціальні мережі, зокрема інстаграм, фейсбук та тік-ток. Молоді люди проводять багато часу в соціальних мережах, а враховуючи популярність тік-току та інстаграму, поширювати інформацію патріотичного змісту тут буде набагато легше. З огляду на це проведення онлайн-квестів, розіграшів призів, конкурсів для дітей і молоді є дуже ефективним [4].

Зазначимо, що патріотичні заходи мають бути різнобічними, політематичними та інтерактивними. Серед них виокремлюють такі різновиди: військово-патріотичні, громадянсько-патріотичні, героїко-патріотичні, національно-патріотич-

ні тощо. Проте в патріотичному вихованні необхідний баланс: не потрібно зациклюватися тільки на воєнній тематиці: молоді люди повинні знати історію своєї держави та багатство її культурної спадщини.

Доречним вважаємо також транслявання мультфільмів і фільмів відповідної тематики з урахуванням вікових особливостей глядачів та їх емоційно-психологічного стану. В умовах повномасштабної війни важливо організувати зустрічі осіб різного віку з психологами, на яких будуть обговорюватись теми зменшення стресу, переживання втрат, зміни місця праці чи навчання, адаптації до нових колективів, боротьби з депресією, нейтралізації наслідків посттравматичного синдрому тощо.

Загалом українські книгозбірні сьогодні проводять виховні заходи за такими напрямками:

- *відновлення і вшанування національної пам'яті держави* (наприклад, кожного року в четверту суботу листопада Україна вшановує пам'ять жертв голодомору 1932–1933 років);
- *виховання правової культури, поваги до Конституції України, законів України та державної символіки;*
- *популяризація української мови як духовного коду нації;*
- *культивування моральних цінностей українського патріота* – національної свідомості, почуття патріотизму та любові до народу України;
- *ознайомлення з українською культурною спадщиною;*
- *проведення майстер-класів із виготовлення оконних свічок, сувенірів для захисників і захисниць, написання листів солдатам;*
- *організація збору пластикових кришечок для виготовлення протезів пораненим, збору речей для постраждалих від збройної агресії Росії українців, збору макулатури,* виручені кошти з якого спрямовуються на підтримку ЗСУ.

Отже, сучасні бібліотеки відіграють велику роль у національно-патріотичному вихованні дітей і молоді, використовуючи різні форми роботи з відвідувачами – від традиційних виставок і анонсів книжок до проведення онлайн-квеств, організації переглядів художніх і документальних фільмів, зустрічей із ветеранами, істориками, письменниками, психологами, проведення майстер-класів і добродійних ярмарків.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Програма патріотичного виховання дітей та учнівської молоді. № 1. 8 с. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/12012/1/prohrama_patriotychnoho_vykhovannia_ditei-ta_uchnivskoi_molodi.pdf (дата звернення: 28.02.2024).
2. Бевз І. В. Бібліотека ВНЗ в системі національно-патріотичного виховання (тези). *Репозитарій (електронний архів відкритого доступу) Державного біотехнологічного університету. Збірник конференції НБ НУК*. 2019. № 2. С. 1–3. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/12023/1/biblioteka_VNZ_v_systemi_natsionalno_patriotychnoho_vykhovannia.pdf (дата звернення: 28.02.2024).
3. Коваль Н. П. Національно-патріотичне виховання у практиці роботи шкільної бібліотеки. *Всеукраїнський конкурс «Шкільна бібліотека – 2017»*. 2017. С. 5–14. URL: <http://school129.edu.kh.ua/Files/downloads/01%20%D0%A0%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0%20%D0%B1%D1%96%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BE%D1%82%D0%B5%D0%BA%D0%B0.pdf> (дата звернення: 29.02.2024).

4. Backovic V. T. Top 5 Children Bloggers. Meet The Kids Who Make The Difference. *Domain.me*. August 6, 2020. URL: <https://domain.me/top-5-children-bloggers/> (дата звернення: 29.02.2024).

5. Пилипчук Р. В. Державні свята. *Енциклопедія Сучасної України* / редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2007. Останнє поновлення: 18 серп. 2023. URL: <https://esu.com.ua/article-26197> (дата звернення: 03.03.2024).

6. Piipponen Oona. Children creating a shared story world in an intercultural exchange. *Home.blog*. March 3, 2021. URL: <https://gerif.home.blog/2021/03/03/children-creating-a-shared-story-world-in-an-intercultural-exchange/> (дата звернення: 01.03.2024).

7. Prichard Ivanka, O'Toole Shana, Wu Yu, Harford Jane, Tiggemann Marika. No likes, no problem? *Users' reactions to the removal of Instagram number of likes on other people's posts and links to body image*. *ResearchGate*. September, 2021. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1740144521000413> (дата звернення: 01.03.2024).

Анотація. У роботі розглянуто важливу роль бібліотек у вихованні патріотизму серед дітей та молоді. Обґрунтовано, що вони перетворюються на центри освіти, культури та духовності, застосовано різні форми виховної роботи, включно з книжковими виставками та зустрічами з ветеранами. Запропоновано використання інтерактивних методів, як-от онлайн-квести та соціальні мережі, для ефективного патріотичного виховання.

Ключові слова: бібліотека, молодь, патріотичне виховання, українська державність.

УДК 021.1(477):[004.738.5]:355.48(470-651.1:477)

Кондратенко Юлія Сергіївна

(наук. керівник – д-р іст. наук, професор Передерій І. Г.)

Національний університет

«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», м. Полтава

ВІТЧИЗНЯНІ БІБЛІОТЕКИ

**ЯК СМАРТПРОСТОРИ ТА МУЛЬТИСЕРВІСНІ ЦЕНТРИ
В УМОВАХ ЗАГРОЗ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ**

Упродовж останніх двох років російська федерація активно веде повномасштабну війну проти України, розпочату ще у 2014 році, використовуючи різні види зброї. У час непередбачуваних загроз, які може викликати російська воєнна агресія, діяльність публічних бібліотек набуває нових вимірів, трансформацій та значень, що вимагають адаптації та інноваційних рішень.

Гібридність як ознака сучасної бібліотеки та її постійна трансформація відповідно до змін інформаційного середовища спричинили зміну самої структури бібліотечного простору, інтер'єру приміщення та дизайну [4, с. 30], які відповідають вимогам сучасного суспільства та забезпечують доступ до надійної інформації, що стає особливо важливим під час воєнної агресії.

Нині користувачі бібліотечних закладів бажають бачити не тільки нові надходження у вигляді книг, періодичних видань, якісного технічного забезпечення, сучасного обладнання, але й комфортний, відкритий інформаційний простір, у якому зручно та безпечно перебувати чи проводити дозвілля [4, с. 30].